

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. II. De praejudiciis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

CAP. II.

De ¹præjudiciis.

IAm ²præjudiciorum vis omnis ¹tribus in generibus versa-
tur: *Rebus*, quæ aliquando ex paribus causis sunt judi-
cata, ⁴quæ *exempla* rectius dicuntur: ut *de rescisis patrum*
testamentis, ⁵vel *contra filios confirmatis*: *Judicis* ad ipsam
causam pertinentibus, unde etiam nomen ductum est, qua-
lia ⁶*in Oppianicum* facta dicuntur, ⁷& à senatu ⁸*adversus*
Milonem: Aut cum de eadem causa pronuntiatum est, ut
⁹*in reis deportatis*, & ¹⁰assertione secunda, ¹¹*& partibus centum-*
viralium,

1 *Præjudiciis.*] Præjudicia qua ratione
confirmantur aut refellantur.

2 *Præjudiciorum.*] Præjudicium est
res quæ cum statuta fuerit, asserti judi-
caturis exemplum quod sequi debeant.
dicitur etiam *præjudicatio* & *præjudica-*
tum. Primum autem ejus significatio-
nes enumerat, deinde locos confirma-
tionis & confutationis subjicit. *Turn.*

3 *In tribus generibus.*] Unde Erasmus
lib. 2. Eccles. Præjudicia, inquit, sunt,
ab aliis iudicibus in simili causa, aut in
pari, aut in eadem pronunciata, quibus
continentur senatusconsulta & princi-
pum decreta. *Idem.*

4 *Quæ exempla dicuntur.*] Quæ sunt
de re simili, *majori, minore vel equali*, ut
post videbimus. hic videmus summam
affinitatem esse inter *præjudicia* & *exem-*
pla. unum interim pro altero accipitur,
tamen si *præjudicium* sit probatio inarti-
ficiofa, *exemplum* artificiofa. *Idem.*
Exempla.] Vide *Valer. lib. 7. cap. 7. & 8.*
pro *Cluent.*

5 *Adversus Milonem.*] *Cic. pro Mil.*

6 *Vel contra filios.*] Hac de re duo sunt
tituli apud *Valerium Maximum lib. 7.*
huc etiam pertinet quod dicitur à *Ju-*
risconsultis de testamento inofficioso, &
de testamento irrito, quæ *Fabius* hic *rescis-*
sa vocat: quæ *Prætores* sæpe annihila-
bant, cum videbant filios à patre injuste
exhæredatos. *Turneb.*

7 *In Oppianicum.*] Secunda hæc vera
est *præjudiciorum* acceptio, ut in causa
Oppianici, antea *veneficii* condemnatus
fuerat *Scamander*, postea *Fabritius*: ex
quibus jure *Oppianicum* damnatum col-
ligebatur. *Idem.*

8 *A senatu adversus.*] Senatus enim
judicaverat, eadem quæ facta esset in
via *Appia*, contra *Rempub.* videri: hinc
adversarii condemnatum eadem *Milo-*
nem causabantur. *Idem.*

9 *In reis deportandis.*] *Relegatio* est,
cum certo loco interdicitur: *deportatio*
cum aliquis in certum locum relegatur,
ut in *insulam*. Porro, ut testatur *Ulpia-*
nus, de causa deportandorum iterum apud
iudicem potest agi, ac si restituantur,
pristinum adipiscuntur honoris gra-
dam. *Idem.*

10 *Assertione secunda.*] *Assertio* judi-
cium est de alicujus libertate constitu-
tum, appellaturque *causa liberalis*: si igitur
de liberali causa jam pronuntiatum
sit, & facta provocazione, aut alia judi-
cium subsortitione, iterum de causa
disceptetur, locus erit *præjudicio*. quan-
quam huic locum aliter *Cælius* inter-
pretatur. Meminit *Fabius lib. 11.* Suc-
curreret, etiam si apud alios iudices age-
tur: ut in secunda assertione, aut in *cen-*
tumviralibus, *judiciis duplicibus*. *Idem.*

11 *Partibus centumviralium.*] Vide *Vi-*
tellii Annotationes in Merulam, c. 21.

viralium, quæ in duas ¹ hastas divisæ sunt. Confirmantur præcipue duobus: *auctoritate* eorum qui pronuntiaverunt, & *similitudine* rerum de quibus quæritur. Refelluntur autem raro per contumeliam judicum, nisi forte manifesta in his culpa erit. Vult enim cognoscentium quisque firmam esse alterius sententiam: & ipse pronuntiaturus non libenter exemplum quod in se fortasse recidat, facit. ² Confugiendum ergo est in duobus superioribus, si res feret, ad aliquam ³ dissimilitudinem causæ. Vix autem ulla est per omnia alteri similis. Si id non continget, ac eadem causæ erit: aut actorum incusanda negligentia, aut de infirmitate personarum querendum, contra quas erit iudicatum: aut de gratia quæ testes corruerit, aut de invidia, aut de ignorantia: aut inveniendum quod causæ postea accesserit. Quorum si nihil erit, licet tamen dicere multas iudiciorum causas ad inique pronuntiandum valere: ideoque ⁴ *damnatum Rutilium*, *absolutos Clodium atque* ⁵ *Catilinam*. ⁶ Rogandi etiam iudices, ut rem potius intueantur ipsam, quam iurejurando ⁷ alieno suum donent. Adversus consulta autem senatus,

& de-

Et partibus centumviralium.] Vid. Corn. Wirell. adversus Georg. Merulam cap. 2. p. 619. Lamp. Critic. part. 1. Pet. Pithæi Adversar. lib. 2. cap. 19. pag. 803. Lamp. Critic. part. 2. Franc. Polleti Histor. Fori Rom. libro 3. capite 14. p. 292.

¹ *Hastas.*] *Centumviri* positæ duabus *basis* de causis cognoscebant, erantque in duas partes divisi, postea etiam in quatuor basilicas. in his igitur iudiciis & provocaciones erant & iudicum subfortitiones, fusius de his *Budæus* in *Pandectas*. *Idem*.

² *Confugiendum est.*] Cum *præjudicium* est in rebus ex paribus causis iudicatis, aut in iudiciis ad causam pertinentibus, locus à dissimili valere potest: at cum de eadem causa est pronunciatum, locum non habet. *Idem*.

³ *Dissimilitudinem causæ.*] Ut quod *Moses* censuerit mulierem adulteram

lapidibus obruendam, de viro nihil tale statuerit, *præjudicium* est, in divortio non esse par jus uxori ac viro. *Nihil enim tam simile est, quin aliqua ex parte sit dissimile* aut videri possit. *Idem*.

⁴ *Damnatum Rutilium.*] De Rutilii damnatione vide *Florum* lib. 3. *Rutilium.*] *Rutilius* iustissime *Asiam* administravit: sed cum publicanorum injurias illic cõercuisset, invisus est factus equitibus, penes quos erant iudicia, ideoque in exilium missus. *Turneb.*

⁵ *Catilinam.*] *Catilina* prætor administravit *Africam*, postea accusatus repetundarum fuit, sed optimatum factione absolutus est. *Idem*.

⁶ *Rogandi iudices.*] Ut pro *Cluentio Cic.* refellendis & amolendis præjudiciis, *Quamobrem à vobis, iudices, antequam de ipsa dicere incipio, & cætera quæ sequuntur.* *Idem*.

⁷ *Alieno.*] Eorum scilicet qui ex præ-

& decreta principum vel magistratuum, remedium nullum est, nisi aut inventa quantulacunque causæ differentia, aut aliqua vel eorundem vel ¹ ejusdem potestatis hominum posterior constitutio, quæ sit priori contraria: quæ si deerunt, lis non erit.

præjudiciis & temere iudicium confiterunt, non penitus re inspecta. *Idem.* ¹ *Ejusdem potestatis.*] Quomodo dum *lex posterior derogat priori*, ita quodque posterior constitutio aut posterius senatusconsultum derogat priori. *Idem.*

CAP. III.

De rumore & fama.

Fama atque rumores pars altera consensum civitatis & ³ velut publicum testimonium vocat: altera sermonem sine ullo certo auctore dispersum, cui *malignitas* initium dederit, incrementum *credulitas*: quod nulli non etiam innocentissimo possit accidere fraude inimicorum falsa vulgantium. Exempla utrinque non deerunt.

Docet Cicero in Topicis *famam esse quoddam civitatis testimonium*, itaque esse quasi quædam multitudinis præjudicia: igitur momentum habet ad confirmandum. quid autem dici possit pro ea & contra eam, docet hoc loco Fabius. Quæ si contra pro nobis faciunt, dicemus vix unquam temere nasci, quin subsit aliquid veri, alioqui in ore omnium non posse versari: aut si quo casu falsa nata sint, evanescere protinus. Vera etiam nonnulla auctoritate comprobabimus. *Cæsar dimittit uxorem, non ob crimen, sed quod suspitione adulterii esset aspersa.* Cic. Philip. 2. Plausum trahit in consensum populi libertatem cupientis. Si vero contra nos faciant, dicemus minime tutum esse credere famæ populari, quæ ut nonnunquam vera dispergat, sæpissime tamen mentiatur. eamque primum ex loquutulei alicujus aut invidi fabula nasci, ei incrementum addere vulgi credulitatem: qua plurimos miserè circumactos fuisse constat innocentissimos. Igitur instabilitatem auctoritate non esse amplectendam confirmabimus, & optima paucis semper placuisse. *Turneb.*

CAP. IV.

De tormentis.

Sicut *in tormentis* quoque, qui est locus frequentissimus, ⁴ cum pars altera quæstionem, vera fatendi necessitatem vocet,

Tormenta appellantur quæ adhibito corporis cruciatu veritatem expriment. dicuntur etiam *quæstiones*, quæ doloris vehementia verum inquirant. *Turn.*

Y 2

1 Qued